

Znamjo Jonasa

**Zly a wotpadnjeny ród žada znamjo;
ale jemu njeda so žane znamjo,
chiba znamjo profety Jonasa.**

Matej 12,39

Jezus Chrystus je dyrbjat w swojim času mócný začíšć w ludže zawostajíc. Rěčeše so w kraju wo wšelakich dźiwach, kotrež běše zdokonjať. Wosebje jeho wustrowjenja zbudžichu kedźbnosć. Ludžo so prašachu: Je wón něšto wosebiteho, abo słuša wón k tym mnohim, kotrychž hwězda so na krótku chwilu pozběhnje, ale spěšnje zaso spadnje? Pismawučeni žadachu sej dopokaz wot njeho, hač skutkuje w Božim nadawku: „Mištrje, my chcyli radži znamjo wot tebe wohladać.“ To by móhło być někajke spektakularne wustrowjenje abo někajki wulki dźiw kaž překuzljanje kamjenjow na chléb abo wuhnaće romskich wojakow ze Swjateho kraja. Snadž sej tež my přejemy znamjo, zo by so naša wěra skrućila. Někotři žedža so za wustrowjenjom lubeho čłowjeka. Abo modla so wo pomoc za bédnych a chudych na zemi. Abo spominaja na zrudny wosud křesćanow w mnohich muslimskich krajach. W tutym času su mysle tež při ludžoch w Japanskej, kotřiž su wšitko zhubili, a pola tych, kiž wukonjeja službu w atomowych připrawach. Jezuso, pomhaj, sćel znamjo z njebjes, pomhaj nam a jim, sy-li ty Syn Boži!

Što je Jezus tehdy na tajke wočakowanja wotmołwiť? „Zly a wotpadnjeny ród žada znamjo; ale jemu njeda so žane znamjo, chiba znamjo profety Jonasa.“ Někajki dźiw, po kotrymž wjac žane diskusije móžne njejsu, so nam njeposkići, chibazo znamjo Jonasa. Mócný dopokaz za Boži pochad Jezusa so nam njedóstanje.

Znamjo Jonasa – što to je? Jonas běše židowski profet, kotryž dyrbjše do hrěšneho města Niniwe hić, zo by tamnišich wobydlerjow z předowanjom k pokuće wołať. Hdyž bě lódž po puću nad hlubokim morjom, zběhny so howrjaty wichor. Čisnychu Jonasa do morja, hdžež jeho wjel-

Jonas a wjelryba, předstajenaj w cyrkwi w danskim Hvidbergu

Foto: Brams

ryba spóžrě a za tři dny zaso na kraj wupluny. Jonas džěše do Niniwe a předowaše pokutu. Niniwitiscy dowižachu woprawdže swój hrěch. Woni wotpoložichu swoje hrěšne wašnje a so Bohu a jeho kaznjam přiwobročichu.

Jezus widži sebje w tradiciji Jonasa. „Přetož kaž běše Jonas tři dny a tři nocy w brjuše mórskeje ryby, tak budže tež Syn čłowjeka tři dny a tři nocy w klinje zemje.“ Jezusowe wumrěće je znamjo, kotrež so njewěrliwemu ludej da. Ale smjerć na křižu – kajke je to znamjo? Křižowanje bě chłóstanje za rubježnikow a mordarjow. Na křižu sy bjezmócný. Hišće pod křižom žadachu sej lódž znamjo wot Jezusa: „Sy-li kral Židow, tak pomhaj sej sam.“

Dźiw, kotryž sej pismawučeni wot Jezusa žadachu, so jim njedósta. Tež naša žadosć za znamjenjemi a dźiwami so snadž tak njespjelnja, kaž sej to přejemy. Budže my dyrbjec ze swojimi choroscemi a bra-

chami wutrac, z problemami a nuzami pola nas a w swěće. Dźiwać móžemy so přez to, zo je runje křiž Chrystusowe znamjo. Bjezmócný so poda Boži Syn na najniši dyk čłowjeskich stawiznow.

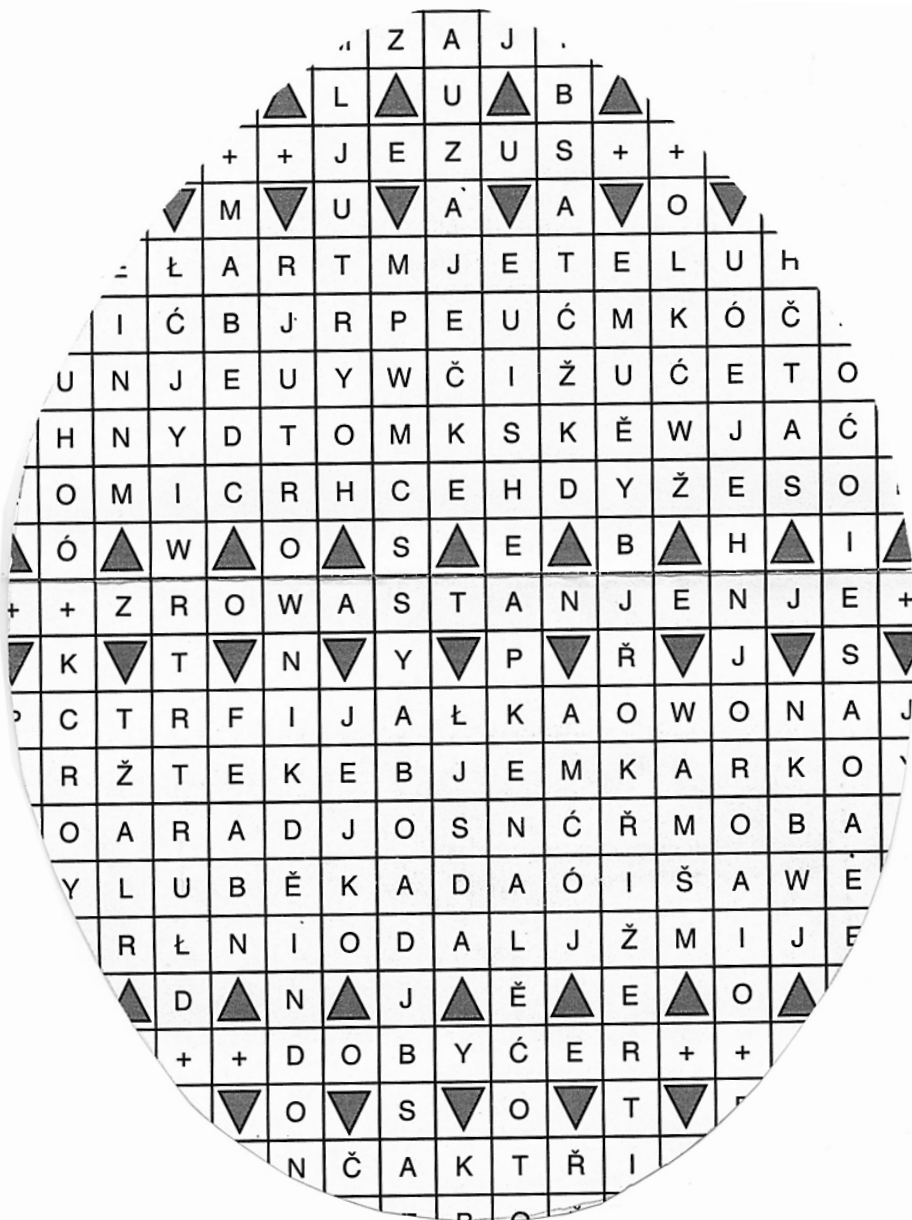
Profet Jonas je Niniwitiskich k wěrje a nowemu žiwjenju wołať. Woni su jeho słowu wěrili a so Bohu přiwobročili. Tež Jezus Chrystus je wołať k wěrje a nowemu žiwjenju. Haj, wón widži sebje nad Jonasom: „Hlej, tu je wjace dyžli Jona.“ Tola jemu, Božemu Synej, lědma wěrjachu – hinak hač Niniwitiscy, kotřiž profetey Jonasej wěrjachu. „Niniwitiscy ludžo postanu sudny dzeń z tutym rodom a jón zatamaja, přetož woni činjachu pokutu po Jonasowym předowanju.“

Chrystus chce, zo jeho słowu wěrimy, słowu wo Božej lubosći. Chce, zo wěrimy jeho lubosći k nam hrěšnikam. Znamjo křiža je postajene. Hač wone nas přeswědči? Na nami je so rozsudzić. **Jan Malink**

Schowane jutrowne słowa

Serbske jutrowne jejka, křižer, kwětki, jutrowne zaječki a jutrowne hněžka ze słódkosćemi a darikami, slóncne nalětnje wjedro – jutry su wosebje rjany swjedžen! Wjeselimy so, zo je po zymje nětko zaso nalěčo k nam přišlo. Příkladina k swjećenju je wulka: Jezus je smjerc přewiny! Wón je dobyčer a z nim smy to tež my. Smjerc, sylzy, strach, wójna a namóc – ničo tajkeho njezměje poslednje słowo. Džakuju so, luby Božo, zo sy swojeho syna Jezusa dał, kiž dyrbyeše wumrěc, zo by móht z rowa stanyć a z nim na kóncu swěta tež my!

We wulkim jutrownym jejku namakaš tute 12 jutrownych słowow:

Jezus, dobyčer, zrowastanjenje, nalěčo, fijałka, mjetel, jehnjo, zaječk, křižer, jutrownik, jutry, jejko.

Wjele wjesela při pytanju!

Beata Richterowa

Nowa kniha předstajena

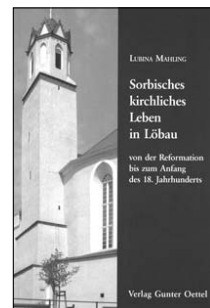

Wědomostnik dr. Pěš Milan Jahn předstaji njedawno na Njepilic dworje w Rownom swoju nowu knihu wo Hanzu Njepili. Předsyda Njepilic towarstwa Manfred Nickel a družy kedźbliwje jeho wuwjedzenjam sčěhowachu.

Foto: A. Kirschke

Wo Lubijskich Serbach

„Sorbisches kirchliches Leben in Löbau von der Reformation bis zum Anfang des 18. Jahrhunderts“ rěka kniha, kotraž je tele dny w nakładnistwje Guntera Oettele w Zhorjelcu – Žitawje wušła. Awtorka Lubina Malinkowa předstaji w njej wuslědki swjeho slědženja k stawiznam Serbskeje cyrkwy a serbskeje wosady w Lubiju, kotraž bě přewjedła we wobłuku magisterskeho pruwowanja w předmjěće cyrkwinske stawizny při Friedrichu Schillerowej uniwersite w Jenje w léce 2008. Jako přenja bu studija w léce 2009 z tehdy nowozaloženym stipendijom Dr. Gregoriusa Mättigoweje založby w Budyšinje wuznamjenjena. 112 stron woprijaca a z někotrymi ilustracijemi wobohaćena kniha je wušła jako 8. wosebity spis w rjedže Neues Lausitzisches Magazin, wudawanym wot Hornjołužiskeho towarstwa wědomosćow w Zhorjelcu. Wona plaći 16,00 eurow a hodži so pod čisłom ISBN 78-3-938583-61-6 w kniharnjach skazać.

Maćična akademija

Wo serbskich cyrkwinskih stawiznach na wuchodze něhdysich serbskich kónčin wokolo Žarowa přednošuje štwórtk, 14. apryla, w 19.30 hodž. w Budyskim hosćencu „Wjelbik“, Žitna 7, dr. Doris Teichmannowa z Berlina. Wědomostnica předstaji swoje slědženja k temje

„Późni srjedžowěk a zažny nowowěk we wuchodnej Delnjej Łužicy“
Přednošk budže w němskej rěči. Zastup je darmotny. Wšitkich zajimcow přeprosuje

stawizniska sekacija Maćicy Serbskeje
Trudla Malinkowa, předsydka

Herbert Nowak 95 lět

Herbert Nowak, farań na wuměńku a nes-
tor dolnosěrbskeje literatury, wóswěšijo
23. apryla swój 95. narodny zeń. We wójn-
skem lěše 1916 w Gołynku do ceptarskeje
familije rožony jo chójžil w lětach 1922
do 1926 do ludoweje šule a až do lěta
1935 pótom na gymnazium w Chóšebuzu.
Až do lěta 1939 jo studěrował teologiju
a slawistiku w Lipsku, Wrocławju a Barli-
nju. W toś tom casu jo sebje wótkšywał
słowjański swět, mjazy drugim teke górno-
serbski ewangelski w Bukcach pla teg-
dejšnego superintendenta Gustawa Mjer-
wy a ceptarja Jurja Wjele, katolski pla Ei-
seltec w Lejnje a pla Nawkec w Radworju.
Pólsku rěc jo se tegdy tak derje píswojł,
až jo wuměł literaturu susednego kraja
w originalu cytaš. W lěše 1942 jo zložyl
swój drugi teologiski eksamen, lécrownož
jo był wót přédneho lěta wójak 2. swěto-
weje wójny. Pó wójnje, pó krotkem casu
ako pomocny farań w Chóšebuzu, jo zasto-
jał w lětach 1947 do 1963 městno fararja
w Pěšich Dubach a z lěta 1963 až do wu-
měńka w lěše 1978 w Drjowku. Ze swójeju
žeńskeju Gerdu, rož. Šeskatojc (1920-
1995), kótaraž jo póchadała z Pódzajtšnje
Pšuskeje, jo se Nowak wopóznał w lěše
1940. Pó wójnje jo se jima šesć žiši naro-
ziło: Milan, Wanda, Jan, Marja, Mato
a Madlena. Nan jo z nimi serbski powědał
a jo był swójeje žeńskeje zěkowny za jeje roz-
měše ako teke za jeje pódpěru serbskego:
„Wóna jo take brěmjne bžez warcanja na se
wzeła ... žož wóna jano počojcu togo roz-
mějo, což naju žiši wulicuju, psidu-lic raz
domoj. Wěrna lubosć pšewinju wšyčne
zadory ... Kužda druga mama by drje daw-
no wót nas wuběgnuła, ale naša jo se de-
rje dopomnjeła, až jeje stara mama jo
kuždy wjacor w litawskich bjatowarskich
cytała a jo jej ze svojich spiwarskich kjar-
liže w litawskej rěcy spiwała. Wóna jo móc
mamineje rěcy znała.“ (z kniglickow „Moje
pócyňki a njepócyňki. Dopomnjeňki ze se-
dym lětzasetkow“, LND 1991, b. 89)

Nowak jo był teke w serbskem žywjenju
wjelgin aktiwny. Tak jo sobu žěłał na pša-
wopisnej reformje dolnosěrbskeje rěcy za-
chopjeňk 50tych lět. Mimo togo jo žěłał
ako pšestajowar, wudawar a jo napisal

dolnosěrbsku stilistiku „Powědamy dolno-
serbski“ (LND, I. žěl 1976, II. žěl 1981). Wót
lěta 1988 pak jo namakał Nowak nowe
pólo statkowanja. Nejskerjej jo se z tym
spoňilo jedno z jogo nejwětšych žywjeń-
skich žycenjow: Až do gódownicy 2005 jo
był farań serbskich namšow nowšego casa
w Dolnej Łužicy. Mjaztym su wujšli dwóje
knigty z jogo serbskimi prjatkowanjami
w cerkwi a w rozgłosu (LND 1991 a Pod-
stupimske pšinoski 7, 2007). Jo jich písam-
em 200. Wóni su teologiski rozmylwiwe
napisane a rěčne licymy je do pismojstw-
owych drogostkow.

Swóje kreatiwnne rěčne zamóžnosći jo
Herbert Nowak stajał teke do služby serb-
skeje literatury. Jo pisał wulicowanja, ski-
ce, anekdoty (ako kniglicki „Mjadwjež
w Lubošcańskej góli“, LND 1979) a póz-
džej žywjeńske spomnješa. We wětšynje
Serbskich pratyjow slědnych 60 lět jo za-
stupjony ako awtor, a teke w dolnosěrbs-
kich prozowych antologijach, kenž su wót
lěta 1972 až doněnta wuchadali, jo był
šesć raz zastupjony, stakim wót wšykných
awtorow nowjěweje razow. Jo casy teke pód
pseudonymom wustupował (na ps. Běrtko,

Šoľšić, Milan a Serp). Herbert Nowak jo až
doněnta slědny serbski farań, kenž jo lite-
rariski twórił. Pokazujo to na změnu w ce-
tej serbskej literaturje w 20. stolěšu. Her-
bert Nowak, kótaregož spisowašelske row-
niki su byli Jurij Brězan (1916–2006), Jurij
Chěžka (1917–1944) a Frido Měťšk (1916–
1990), jo wuwijał ceło swójsku wašnju pi-
sanja. Chtož co dožywiš Herberta Nowako-
wy decentny humor, jogo wašnju ironiskeje
distance, kótaraž jo zwězana ze žywjenjeju
pšichylonym wěženim wó jogo zachadno-
sći, daš cyta jomu k cesći a sebje k wužyt-
koju w antologiji „Žiw se njewóspjetujo“
(LND 1999) wulicowaňko „Nocna idyla“.
Jo to awtor Nowak par excellence. Toś tej
poť tšeša boka se jan tak škriju friwolnosći,
pointowanosći a dokładnego wopisowa-
nja tšojenja dla. Nic prjatkarskego, žedno
napominanje, žedyn apel. Nowakowe mi-
niatury póstajuju sobu modernu dolno-
serbsku literaturu. Za swójo serbske statko-
wanje jo se Nowak w lěše 1997 wuznamje-
nił z Mytom Jakuba Barta-Čišinskego.

Pó jogo 90tem žywjeńskem lěše jo tšo-
šku wóšichnuło wokoło Herberta Nowaka.
Bydli wobstarosćony wót žiši a susedow
w Drjowku. Pó toś tej droze žycymy jomu
wšyčno dobre, strowosć a Bóže žogno-
wanje.

Christiana Piniekowa

K 90. narodnemu dnu fararja Herberta Nowaka w lěše 2006 su jomu gratulěrowali mjazy drugimi Janka Pěčkojce de Lévano ze serbskego nakładnistwa w Budyšinje (předku) ako teke wědomnostnica a wucabnica dr. Christiana Piniekowa a casnikar Horst Adam z Chóšebuzo.

Foto: archiw PB

Z předsydstwa Serbskeho ewangelskeho towarstwa

Dnja 16. měrca wuradźowaše předsydstwo
Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Serb-
skim domje w Budyšinje. Za lětuši jubilej
200. narodninow fararja Jana Kiliana při-
hotuje so CD z 23 jeho kěrlušemi. Wuměł-
ski nawod mataj na starosći hudźbnica Lia-
ne Bertók a kantor Friedemann Böhme.
Spěwać budu Gerald Schön jako solist kaž
tež chóraj Serbskeho gymnazija a Serb-
skeho ludoweho ansambla. Dalši projekt

je pomnik za fararja Kiliana, kotryž ma so
při cyrkwi w Kotecach postajić a so nje-
dželu, 25. septembra 2011, poswjeći. Při
tutej składnosći přewjedže so koncert
w tamnišej cyrkwi. SET tute projekty při-
hotuje a financielnje podpěruje.

Na Němskim cyrkwiniskim dnu, kotryž
so wot 2. do 5. junija w Drježdžanach pře-
wjedže, zarjadowuje towarstwo stejšico, w
kotrymž so wo wosadnym žiwjenju ewan-

gelskich Serbow informuje. Hižo na před-
wječoru cyrkwiniskeho dnja skutkuja Serbja
sobu. Na Dróze Třoch kralow budu Sle-
panske kantorki z Manfredom Hermašom
a Wojerowska Janska wosada z fararjom
Joachimom Nagelom wopytowarjow wi-
tać a na serbske tradicije Hornjeje Łužicy
skedźbnić. Přichodne wuradźowanje před-
sydstwa budže póněželu, 5. septembra,
w Serbskim domje w Budyšinje. *M. Wirth*

Marta Palerjowa z Huski †

Starši Serbja ju hišće znajachu, Martu Palerjowu rodź. Wukašec. Poslednje žiwjenske lěta bydleše w swojim małym bydlenju w Husce, we wsy, w kotrejž bě přez mnohe lěta skutkował jeje mandželski, serbski farar Jan Paler.

Wona narodži so 10. julija 1914, potajkim krótko do wudy-rjenja Prěnjeje swětoweje wójny, w Złyčinje, hdžež wobsedžeštaj jeje staršej žiwnošć. Z njej wotrosćešty sotře Hana a Lejna. Po wopyće wjesnej šule w Złyčinje a po konfirmaciji přez fararja Malinka we Łazu w léce 1929 poda so po tehdyšim wašnju na službu. Mjez druhim džětaše tež pola Budyskeho superintendenta Berga, hdžež dožiwi nadobny duch pobožneje farskeje swójby. 1938 wu-

Marta Palerjowa

Foto: prywatne

da so na tehdyšeho wikara Jana Palerja z Třoch Žonow. Tež mandželski běše konfirmand fararja Malinka. Po jeho přikładze běše aktiwny člon Wuznawarskeje cyrkwe, štož jemu wšelake čěže wunjese. 1939 běše Jan Paler mjez přěnimy, kotrychž do wójnskeho zwołachu. Marta Palerjowa bydleše nětko zaso pola staršeju w Złyčinje. 1940 narodži so jimaj syn Jan. Po wójnje přesydlili so młoda mać ze synkom do Łaza, hdžež we wosadze wšelake džěta wukonješe, čakajo na swjeho mandželskeho, kotryž nawróci so hakle 1950 z wójnskeje jatby. W samsnym léce powoła so Jan Paler za fararja do Huski. Lěto pozdžišo narodži so jimaj džowka Gabriela. Poboku

swjeho mandželskeho zasadžowaše so Marta Palerjowa za dobro Hušćanskeje wosady. Z nim dožiwi skromne, tola pozbudžowace powójnske lěta, ale tež čěžki čas socializma.

1972 dyrbyeše so mandželski dočasny na wuměnk podać. Strowotne škody z časa ruskeje jatby, hdžež běše lěta dolho w podkopykach džělať, znjemóžniču jemu dalše skutkowanje we wosadze. Palerjec bydžeštaj 22 lět w Biskopicach, doniž so 1994 do Huski njenawrócištaj, hdžež skutkowaše jeju syn jako wjesnjanošć. 1999 wumře jeje mandželski. Poslednje lěta měješe Marta Palerjowa lědma wonkowne zwiski, tola swójba Schmidtec so wo nju derje staraše. Wutoru, 22. februara, ju Bóh Knjez z tuteho žiwjenja wotwoła. Wona, kotraž běše jedna z poslednich serbskich farskich žonow, namaka swój wotpočink poboku swjeho mandželskeho na Hušćanskim kěrchowje. Serbske słowa a serbski kěrluš zaklinčachu na pohrjebnej swjatočnosći. Njech wotpočuje w měrje.

Jan Malink

Serbsko-němske kemše w Złym Komorowje

Njedźelu Estomihy, 6. měrca, wotměchu so w Złokomorowskej Serbskej cyrkwi drugi raz serbsko-němske kemše. Prěnja tajka Boža služba bě so swjećiła loni, 129 lět po zařdženju serbskich kemšow w tamnišim měsće. Lětušu dwurěčnu Božu službu swječeštaj delnjoserbski farar D. Schütt a němski wosadny duchowny M. Schwarz. Jimaj poboku stejše knjez G. Pawliš, kiž so hižo dlěši čas w delnjoserbsčinje wukmanja. Dwójce za měsac hromadži wokolo sebje dalších zajimcow za serbsku rěč.

Farar Schütt zložil swoje předowanje na tekst pola scénika Marka na 8. stawje. Předowaše w serbskej rěči, zjeće poda potom němsce. Kěrluš spěwachu so wotměnjejo we woběmaj rěcomaj. Liturgija běše nimale bjezwuwzacnje serbska. Knjez F. Bischof, kiž kubta so na polu cyrkwinskeje hudźby, kemše na klawěrje přewodžeše. Tež Złokomorowske kantorstwo běše so na hudźbne porjeńšenje tuteje Božej služby přihotowało. Chorosće dla pak spěwarjo potom bohužel wustupić njemóžachu.

Serbska cyrkej w Złym Komorowje naspomni so w chronice přěni raz za lěto 1540, lěto po zawjedženju reformacije w Delnjeje Łužicy. Wona běše so natwarila, zo bychu ewangelscy Serbja z wjace hač pjatnaće wokolnych wsow kemše w maćernej rěči swjećić móhli. 1670 so tuta cyrkej wotpali. Něšto lět pozdžišo poswjeći so tam, hdžež Serbska cyrkej nětko stejil, tykowna cyrkej, kiž so pozdžišo z masiwnym twarom naruna. Po 1945 wotměwachu so wšitke Bože služby, křćenicy, konfirmacije a wěrowanja w Serbskej cyrkwi, dokelž běše so Němska cyrkej we wójnje

zničila. Wot 1995 su Serbsku cyrkej w třoch twarskich wotrězkach saněrowali, a w měrca 2003 přepodachu ju po zakončenju nutřkowneho wutwara towarstwu „Byrgarski dom Serbska cyrkej z. t.“. Nětko stejil twarjenje jako byrgarski dom a sociokulturny centrum wšitkim wobydlerjam k dispoziciji. Nimo Božich službow přewjeduja so tam mnohe dalše zarjadowanja.

Trajny začičić zawostaj na mni wuhotowanje wotarnišća. Tute zestaja so z wulkeho drjewjaneho kelucha a dweju reliefow ze samsneho materiala. Wurězbaril je wone tři elementy pólski drjeworězbar Ryszard Zajęc z Jelenje Góry, wužiwajo k tomu 500 lět stare dubowe drjewo z Kyrkonošow. Na reliefomaj su widzeć wšelake zwěrjata a rostliny, mjez nimi kłóski a winowy pjenk. Delnjeje kromje reliefow pyša korjenje – jako rjany symbol za zwisk džensnišeho čłowjeka ze stawiznami jeho prjedownikow. Při poswjećenju reliefow w léce 2004 zarězachu so do korjenjow hišće štyri słowa: „chlěb“ w hebrejskej a delnjoserbskej rěči na lěwym reliefje, „wino“ grjeksce a holandsce (jako wuraz zwjazanosće Złokomorowskeje wosady z partnerskeje wosadu w Nižozemskej) na prawym. Keluch mjez reliefomaj słuži jako wotar a zdobom jako dupa. Tež křiž ma hinaši napohlad, hač smy to powšitkownje zwučeni.

W nim pokazuje so Chrystus jako Zrowastanjeny. Woltarnišćo tajkeho raza hišće widžala njeběch – jeho symboliskosć pak pohnuwa do hłubokeho přemyslowanja. Móhla być z nastorkom, widzeć swoje žiwjenje w nowej dimensiji.

Jara mje zwjeseli, zo běchu serbskim kemšam na tutej přěnjeje měrčowskej nje-dželi tež němscy wosadni přichileni. Klětu chcedža tajke zaso swjećić.

Irena Šěrakowa

Serbska cyrkej w Złym Komorowje

Foto: A. Kirschke

Ruth Kunčec we Wuježku pod Čornobohom 75 lět

W nowinach nadeńdžeš w poslednim času přiběrajcy přinoški pod nadpismom „Što čini poprawom ...?“, w kotrychž so něhdy znate wosobiny předstajeja. Tež naš džensniši narodniski postrow móhl pod tutym nadpismom stać. Wšako stawa so přeco zaso, zo so ludžo, zhoniwši, zo bydlu we Wuježku, za Ruthu Kunčec prašeja. Na tute prašenje móžemy džensa jasnje wotmołwić: Wona woswjeći 28. ha-perleje swoje 75. narodniny.

Narodži so 1936 jako přenje džěčo Kunčec mandželskimaj we Wuježku. W léće 1939 přidruži so bratr Heinz a w léće 1940 sotra Inga. Nan, kotryž bu 1944 zranjeny, dyrbyeše w februarje 1945 z lacareta hišće raz na frontu do Brzega, hdžež pak nihdy njedónđe. List, kotryž jemu mandželska do Brzega pisaše, so nječitany wróći. Oficialnu powěsć wo smjerći nana njeje swójba ženje dóstała. Njehladajo na wšelake naprašowanja njeje jeho wosud hač do džensnišeho wujasnjeny.

Tak měješe mać sama ze swojimi třomi małymi džěćimi statok z něhdže 10 hektarami wobhospodarić. Jej poboku běchu jeje přichodny nan, pohonč a čeladna. Něhdže hač do lěta 1948 pěstnješe knjeni Vietze z Noweho Wuježka Kunčec džěći. W času wójny słužeše pola Kunčec tež Ukrainjan Michał, z kotrymž swójbni serbsce rěčachu. Jako Ruth šulu w Bukecach wopyta, nawukny Michał zhromadnje z nej němsce pisać. Pola Kunčec so hač do lěta 1945 serbsce rěčeše. Hakle po wójnje so w swójbje poněčim němčina přesadzi, a to dla přesydlencow, kotřiž na statoku wupomhachu a w bliskim Wuježčanskim hrodže, něčišje džěsćowni, bydlachu.

Ruth bě dobra šulerka, tak zo jej swójba zmóžni, Serbsku wyšu šulu w Budyšinje wopytać a tam maturaować. Přizamkny so wukublanje na wučerku w Małym Wjelkowie. Na swojim přenim wučerskim městnje we Wulkej Dubrawje wuwučowaše nimo

serbsčiny tež rušćinu. Ze strowotnych přičin dyrbyeše so pozdžišo wučerjenja wzdać a sta so w léće 1958 z redaktorku serbskeho džěćaceho časopisa Płomjo. Lědma što wě, zo je wona „mać“ Wćipneho wołojnika, kotryž tež džensa hišće džěći w šulach wopytuje a wo swojich dožiwjenjach w Płomjenju rozprawja. Stefan Langa stwori k tutej ideji spodobny wobraz a takrjec maskotku Płomjenja. Ruth Kunčec měješe tam powědančka a bajki za džěći na starosci, kotrež zdžěla sama pisaše abo přeložowaše. Tež při wudawanju delnjoserbskeho Płomjenja skutkowaše sobu. Pozdžišo přěndže w Ludowym nakładnistwje Domowina do wotrjada za rozšěrjenje. Wottam ju mnozy znaja. Husto bě z knižnej tombolu na serbskich zarjadowanjach po puću abo zastarowaše stejšićo LND na knižnych wikach w Lipsku a druhdže.

Něhdyši kolegojo wědža wo jara spušćomnej sobudželaćerce rozprawjeć, kotraž so džěta njeboji. Rěča wo nej z wulkej česćownosću, a to nic jenož jeje džěta dla. Mnozy so na to dopominaja, zo swoje džěto spuści, zo by doma swoju čězko choru mać hladała. Ju bě w léće 1980 boža ručka zajala, jeje lěwy bok bě z toho časa zlemjeny. 11 lět Ruth swoju wobstarnu mać swěru wothladowaše. Kóždy drje móže sej předstajić, što to rěka, so tak dołho wo čězko choreho čłowjeka starać. Wuměnjnja za čas NDR to runjewon njejednrichu. Bratr a sotra sej jeje džěto za swójbu jara wažeštaj. Spočatnje wukonješe Ruth Kunčec hišće wot doma wšelake džěta za nakładnistwo, pozdžišo so cyle maćeri wěnowaše. Připódlu hišće měješe staršiski dom ze zahrodu wobhospodarić.

Nakładnistwo bě wopuščila ze slubjenjom, zo smě so pozdžišo zaso nawróćić. Časy běchu so mjeztym změnili, tak zo běše po smjerći maćerje najprjedy bjezdžělna doma. Wot 1992 do 1994 džělaše

Jubilarka Ruth Kunčec

Foto: prywatne

w Serbskim muzeju w Budyšinje jako dohladowarka. Hanka Fascyna bě ju nawabiła a wjesoła, zo móžeše ju we wobłuku ABM přistajić. Měješe w nej sobudželaćerku, kotraž móžeše na prašenja wćipnych wopytowarjow wěcywustojnje wotmołwjeć.

W léće 1994 poda so Ruth Kunčec na wuměnk, štož pak njerěkaše, zo so jej doma wostudzi. Pěstnješe na někotrych dnjach tydzenja džěći swójby we Wuježku. Wjesnjenjo móžeja sej pola njeje Protyku, Pratyju abo Hesa kupić. Džensa ma swójske bydlenje w staršiskim domje, kotryž bě sotra Inga, kotraž z mandželskim tohorunja tu bydli, přikładnje wutwarila. Hdyž to strowota dowoli, wobdžěli so swěru na serbskich cyrkwinskih dnjach a zarjadowanjach SET. Tež dworowe swjedženje we Wuježku stajnje po swojich móžnosćach podpěruje. Hdyž ju potom dožiwíš, maš začić, zo z tutech zarjadowanjow nowe mocy čerpa.

Luba Ruth, přejemy tebi z cyteje wutroby bohate Bože žohnowanje a wosebje krotu strowotu. **Janina Krygarjowa**

Serbska přirada EKBO wuradžowala

24. februara zeńdže so serbska přirada cyrkwy EKBO. Běše to druhi raz, zo wotmě so schadźowanje w Nosyđojcach pola Baršća. Tam běše w 1930tych lětach skutkował farar Günther Jacob, kiž bě pozdžišo jako Choćebuski generalny superintendent sobu na tym wobdžěleny, zo njedosta farar Herbert Nowak po Druhej swětowej wójnje serbske farske město. Jacobowy naslědnik bě farar Herche, nan džensnišeho generalneho superintendenta w Zhorjelcu. Džensa skutkuje tam farar Ingolf Kschenka, kotrehož swójba pochadza z delnjolužiskeho Drjenowa.

Na posedženju přihłosowaše so powo-

lanju fararja Kschenki jako serbskeho fararja za Delnju Łužicu. Wón budže, hdyž tež tamne cyrkwinske organy přihłosuja, naslědnik fararja Schütta, kotryž bě do Wjelceje wotešoł. Farar Kschenka skedźbni drje na swoje njedosahace znajomosće serbskeje rěče, tola to njewidžeše přirada jako rozsudny zadžěwk. Konsistorij w Berlinje nochce džělowe město ze swojich dochodow spēchowac, ale skerje Serbow napomina, zo bychu so dale starali wo spēchowanske srědki, kotrež tuchwilu hlownje wot milinoweho koncerna Vattenfalla přińdu. Tu pak ma so dale jednac.

Farar Kschenka chce z Berndom Pittku-

ningsom wudać zešiwk z delnjoserbskimi spēwami a tekstami, kiž ma słužić jako material za nabožnu wučbu a za młodžinske džěto. W blišim času ma so tež do čišća dać delnjoserbski lekcionar. To je kniha, w kotrež namakaja so wšitke bibliške čitanja, kotrež so na Božich službach trjebaja. Přeložerske a redakciske džěto bě wukonjala Madlena Norbergowa, džowka fararja Herberta Nowaka. Serbska rada pokaza na trěbnosć cyrkwinskeho připóznacza za tajku knihu. Generalny superintendent Herche, kotryž so na posedženju wobdžěli, přewza přichodne kroče.

Serbski superintendent rozložil swoje skutkowanje w šleskej Hornjej Łužicy. Wón přeprósy wosebje na Serbski cyrkwinski džen 2. a 3. julija w Slepom. **jm**

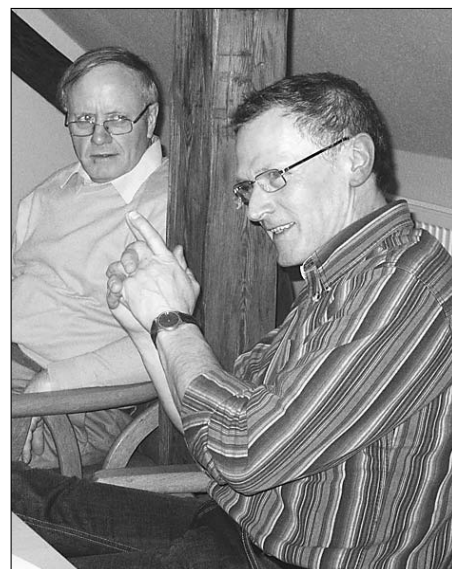
Serbska Bjesada w Rakecach kóždy měsac přeprošuje

Z Ochranowskim heslom zahaji so wutoru, 15. měrca, serbski wječork w Rakečanskej farskej bróžni. „Jezus rjekny Pětrej: Ty sy Pětr, a na tutu skaču natwarju swoju wosadu, a helske wrota ju njeprawinu (Mt 16,18)“, čitaja Günter Holder, Annemarie Simonowa, Marina Elle, Andrea Langner a druzy. Potom heslo přetoža a wufoža. Kóždy něšto k temu přinošuje. Wot spočatka 2011 schadźuje so tutón mały kruh kóždu třecu wutoru měsaca. „Naša hłowna motiwacija je sylniše wožiwjenje serbskeje řeče we wosadnym žiwjenju. Předewšim na kemšach chcemy to docpěć“, praji Günter Holder. Bjesada chce za serbske korjenje sensibilizować a hordosć na nje zbudzić. Zaměr je tež přewjedženje rěčneho kursa serbsčiny. Za njón chce kruh wabić.

Bjesadu mějachu hižo před lětomaj we wosadze. Tehdy angažowaše so za nju předewšim dr. Gerhard Herrmann, sobu-

staw cyrkwinskeho předstejicerstwa, kotryž bohužel njejapcy zemrě. „Cyrkwinske předstejicerstwo chce Bjesadu zaso wožiwjeć. Wone přepoda tutón nadawk mi a Annemarie Simonowej“, praji Günter Holder. „Naša Bjesada je wotewrjena za wšěch zajimowanych.“ Přenje čezišća su planowane, kaž němsko-serbske džěćace kemše 20. měrca. W aprylu předstaji Alfons Frencl z Róžanta Serbsku protyku 2011. Čichi pjatk swjeća serbske kemše w Rakečanskej cyrkwi. W meji zaběraja so z temu „Serbske drasty a spěwy“. Planowane su tež ekskursije do Domu Zejlerja a Smolerja we Łazu a na Njepilic dwór w Rownom. Tež temam kaž „Wuwice serbskeho sydlnskeho ruma“ a „Přichod Domowiny“ chcedža so wěnować. Wopytać chcedža tež 65. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń 2. a 3. julija w Slepom. „To je jara intensiwnje, wobohaćace zarjadowanje“, mjeni Annemarie Simonowa. „Pojědzemj z mandželskim z kolesom do Slepoh a chcemoj do póndzěle wostać. Na to so hižo wjeselimoj.“

Za Annemarie Simonowu je Bjesada kaž rěčny fundament. Na tutón fundament móže wosada dohodobnje twarić. „Za mnje je wažne serbsce wuknyć. Za mnje je wažne, zo zachowamy serbsku rěč we wosadze“, podšmórny Andrea Langner. Bjesada ma so, tak sej to přeje, koncentrować na hajenje a zachowanje rěče. Jeje džowka Elisabeth (4) wuknje serbsce we Witajskupinje pěstowarnje

Kóždu třecu wutoru měsaca wotměwa so wot lětušeho serbska Bjesada w Rakecach. Günter Holder (naprawo) nadžija so z teho skrućenja serbskeje řeče we wosadnym žiwjenju, předewšim na kemšach. Foće: AK

Zhromadnje čitachu wobdžělnicy, mjez nimi Annemarie Simonowa (nalěwo) a Marina Elle, Ochranowske heslo dnja.

„Kraj palčikow“ w Rakecach, kotraž je w nošerstwje Křesćansko-socialneho kulbanskeho skutka (CSB). Tež džowka Martha (11) wuknješe tam serbsce. Andrea Langner chce džowce lěpje rozumić. Tež tehodla wobdžěli so nětko na Bjesadze.

„Njeh Bohu džakuje“ spěwaja zhromadźeni pozdžišo. W krátkim nyšporje zaběraja so z temu „Wšitko ma swój čas“. Džělo a wotpočink, zbožo a horjo, smjeće a plač slušaja w samsnej měrje k žiwjenju. Handrij Wirth z Njeswačidła předstaji nowe serbske Spěwarske. Za spěwanje w Bjesadze a na kemšach namjetuje wosebje chwalbne a džakne kěrlušy. Na kóncu modla so wšitcy serbski Wótčenaš. Annemarie Simonowa je spokojom a so wjeseli. „To nětko přeco tak činimo.“

Andreas Kirschke

Bukečanska Bjesada před lětom založena

Njedawno sym we wulkej němskej nowinje čitał, zo je němska rěč wohrožena. Jedna přičina teho je, zo přemało ludźi na swěće tule rěč nawuknje. Naš serbski swět je wo wjele mjeńši, ale problem je tón samsny. Teho smy sej hižo dołho wědomi.

Bukečanska Bjesada wobsteji nětko lěto. Pokročowanje rěčneho kursa w Bukecach njeje bjez wučerki wjace móžno było. Što činić? Přestać njeje nihtó chcył. Tuž smy za druhimi možnosćemi pytali. Pomoc je přišla wot Arnda Zoby a wot rozhlósownika Marka Grojlich. Wonaj staj byłoj zwólniwaj nam k pomocy być. Bukečanska wosada je nam dale rumnosć na farje přewostajila. Při tym móžemy so přeco na fa-

rarja Thomasa Haenchena spušeć. Za to jemu tu wutrobny džak prajimo.

Wobjednawamy na našich bjesadach wšelake temy. Su to temy wo přirodže abo ratarstwj abo wěcach wšedneho žiwjenja. Zwučujemo čitać a słowa prawje wurjekować abo tworimo krótkke serbske sady. Tež serbski spěw a hrono njesmětej falować. Marko Grojlich a Arnd Zoba temy přihotujeta a je ze swojiskimi anekdotami ze serbskeho swěta wobohaćataj. Jeju šibalosć při tym je za kóždeho k smjeću a atmosfera je přeco spodobna.

Na Bjesadze wobdžěleja so přeco mjez štyri do wosom ludźi. Je to na přikład Serb z Mješic, kotryž so wjeseli, zo móže swoju

maćernu rěč natožować, abo wučerka z města, kotraž trjeba serbsčinu za swoje powołanje. Přenje małe wuspěchi su widjeć. Tak su Pawlikey Ioni serbsko-němsku nutnosć we Wuježku sobu wuhotowalaj. A to je na kóncu tež zaměr: zajim zbudzić za to serbske a dopomnić na serbske korjenje. A nic naposledk prezencu pokazać w zjawnym žiwjenju.

Z wjeselom smy slyšeli wo založenju Bjesady w Rakecach a wo serbskim wječorku w Hodžiju. To našemu małemu serbskemu swětej tyje. Přichodne předewzaće budže, kontakty mjez Bjesadami nawjazac a tak tež za serbske zarjadowanja w našich wosadach wabić.

Mato Krygař

Prěnje dwurěčne džěćace kemše

Gabriela Gruhlowa so džiwa. Ze 27 džěćimi njeje ličiła. „Wě něchtó, što rěka Kerze serbsce?“, woprašo so Budyšanka na přenich němsko-serbskich džěćacych kemšach Rakečanskeje wosady w tamnišej farskej bróžni. Lena to wě. „Swěčka“, měni pječlětna holca. Džěći znaja tež słowje „Rakecy“ a „cyrkej“. Z Gabrielem Gruhlowej a Mariju Kecke z wosady spěwaja wone pozdžišo „Hevenu schalom alejchem“ („Přejemy pokoj wšěm ludam“). Tutón spěw zaklinča hebrejsce, němsce a serbsce.

Na kemšach zeznaja džěći tež słowa „zwón“, „wołtar“ a „Pomhaj Bóh“. „Tak so ewangelscy Serbj a strowja“, rozloží Gabriela Gruhlowa. Čestnohamsce přewjedze wona hewak kóždu přenju njedzelu měsaca serbske džěćace kemše w Budyске Michalskej wosadze. Dwurěčne kemše w Rakecach hódnoći wona jako dobry impuls za serbsku rěč. Tón trjeba dalše hajenje – hromadze ze šulu, ze staršimi doma a w cyrkwi. „To su naše přenje němsko-serbske džěćace kemše. Ideja nasta w januarje w Rakečanskej Bjesadze“, praji sobuorganizatorka Annemarie Simonowa. „Wjele džěći wuknje serbsce w skupinje ‚Krabat‘ Rakečanskeje pěstowarnje ‚Kraj palčikow‘. To chcemy z tutymi kemšemi pokročować. Chcemy serbsčinu zahe a ľahodnje do młodych wutrowow sadzić.“ Za Annemarie Simonowu su tute kemše

tež znamjo ekumeny, wšako přińdu někotre džěći z konfesionelnje měšanych staršiskich domow.

Paralelnje k džěćacym swjeća so w cyrkwi kemše za dorosćenych. Tam spěwaja kemšerjo kěrluš „Njeh Bohu dźakuje“ serbsce. Na kóncu zanjese wosadny chór Smolerjowe pućowanske žohnowanje „Knjezowy jandžel“. „Chcemy nětko kóždy druhi měšac serbski kěrluš na kemšach spěwać – zwjazane z dwurěčnymi džěćacymi kemšemi. Chcemy serbsku rěč z maľymi kročelemi woziwić“, podšmórny Annemarie Simonowa. „Předstajomne su tež serbske próstwy, serbski Wótčenaš abo zapřijeće džěćaceje strony w časopisu Pomhaj Bóh.“

Starši Serbj a wosadze wjesela so nad tutymi iniciatiwami. Knim slušeja Marianne Langhammer z Rakec a Siegfried a Gerda Schelzig z Nižeje Wsy. „Němsko-serbske džěćace kemše mamy husćišo swječić. Předewšěm jutry, swjatki abo w adwentnym času by

to derje było“, měni młoda mać Michaela Rachel, kiž je člonka cyrkwinskeho předstejicerstwa. Wona bydli z mandželskim Henrikom a z džěćimi Dete (2), Nele (5), Dan (7) a Lena (8) w Třoch Zonach. Staršej džěći wuknjetej serbsce w zakladnej šuli w Běłym Chołmcu. Tež młoda mać Katrin Müller so wjeseli nad dwurěčnymi kemšemi. Jeje džěći Odin (5) a Anne (6) drje njewuknjetej serbsce. „Ale tajke dwurěčne kemše su wobohaćenje. Originelna je ideja ze serbskim informaciskim łopjenom, kiž móžemy sej sobu wzać“, wona měni. „Tak móžemy tež jako dorosćeni tójšto přiwuknyć.“ **Andreas Kirschke**

Gabriela Gruhlowa z Budyšina (nalěwo) a Maria Kecke z Rakec swjećeštej ze 27 džěćimi přenje němsko-serbske džěćace kemše w Rakecach.

Foto: A. Kirschke

W Serbinje 200. narodniny Jana Kiliana woswječili

Jan Kilian wupadaše młodny, jako přijědze njedzelu, 20. februara, do Serbina, a wšitcy so zadziwani prašachu, što drje je zaše poľdra lěťstotka w Texasu činił. Woblěkany drastu 19. lěťstotka předstaji David Goeke, kiž je sam serbskeho pochada, znateho serbskeho fararja a nawodu wupućowarjow. Kilian/Goeke dopominaše

zhromadzenych na to, štož je jemu wažne – lutherska wěra a serbska narodnosť. Něhdze 75 hosći narodninskeho swjedženja – woprawdžite narodniny Jana Kiliana wšak su hakle 22. měrcu – wón napominaše, być hordži na swój pochad a swoje serbske a křesćanske namřewstwo dale dawać přichodnym generacijam.

Scotch“, a wšitcy sej ze škleńčku na 200. narodniny Jana Kiliana a swój serbski pochad připichu.

Dwanaće Kilianowych potomnikow so na swjedženju wobdžěli. Linda Moebus, potomnica Kilianoweho syna Hermana, kotryž bě jeho naslědnik jako farar w Serbinje, praji, zo je, „wědžo wo stawiznje swojich serbskich přjedownikow, hižo jako džěćo soniła wo dyrdomdejach“. Wona je přeswědčena, zo je jeje pochad ju pozbudził wopuścić měrne kolije derjeměća a wuspytać wěcy, na kotrež so hewak ženje njeby zwažila.

Hosćo narodninskeho swjedženja zabawjachu so z tradicionelnymi hrami a dachu sej dobre přikuski słodzeć, kaž citronowy tykanc, kotryž bě George Boerger sobu přinješt. Při tym planowachu dalše lětuše podawki k wopominanju 200. narodnin Jana Kiliana. Tak su w přichodnych měsacach wšelake zarjadowanja předwidžane, kaž serbske wumětske a rjemjeslniske wiki, spěwanski swjedžen z Kilianowymi kěrlušemi a wědomostny sympozij wo etniskich wizijach na uniwersite Concordia w texaskej stolicy Austinje.

dr. David Zersen, z jendželšćiny T.M.

Někotři potomnicy Jana Kiliana w Serbskim muzeju w Serbinje, hdzež woswječili towarstwo Texas Wendish Heritage Society 20. februara lětuše 200. narodniny serbskeho fararja a nawody wupućowarjow

Foto: John A. Brown

Powěsće

Dejmantnaj jubilaraj Arnošt a Elza Grofic před swojim statokom w Chasowje

Foto: M. Bulank

Chasow. Rědky jubilej dejmantneho kwasa woswjećištaj 24. měrca mandželskaj Arnošt a Elza Grofic w Chasowje. W Njeswačanskim Božim domje, hdžež bě jeju jutry 1951 farar Gerhard Wirth zwěrował, swjećeštaj z wosadnej fararku Susanne Aechtner, Serbskim superintendentom Janom Malinkom a swojbnymi džakne serbsko-němske kemše. Wosadni dujerjo jubilarow z někotrymi kěrlušemi zwjeselichu, na piščelach hraješe Handrij Wirth. Přizamky so kwasna hosćina we Łupjanskim hosćencu.

Wochozy. 100lětny jubilej založenja Serbskeho ewangelskeho towarstwa we Wochozach wopominaše tudyša Domowinska skupina na swojej zhromadźiznje 16. měrca. Wo stawiznach towarstwa, kotrež bě nazymu 1910 wosadny farar Bogumił Šwjela založil, přednošowaše dobry znajer maćizny Manfred Laduš (hlej tež jeho přinošk w PB 9/2010). Přitomni wobhladachu sej čišćane serbske konfirmaciske wopismo, kotrež bě farar Šwjela přepodať paćerskej holcy Mari Mrózek na dnju jeje konfirmacije 20. měrca 1910.

Kotecy. Předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa Měrćin Wirth, Trudla Malinkowa a designer Ralf Reimann z Budyšina předstajichu na wosadnym wječorku 17. měrca na Kotečanskej farje naćisk pomnika za fararja Jana

Kiliana. Naćisk zhotowił bě w zaštych měsach w nadawku SET R. Reimann. Wjětšina něhdže 20 přitomnych, mjez nimi wosadnaj fararjej Albrech Ehrler z Hrodžišća a Bernd Goerk z Wósporka, předewzaće witaše. Poswjećenje pomnika je planowane za njedzelu, 25. septembra, we wobłuku wopomnjenskich dnjow za fararja Jana Kiliana skladnostnje jeho lětušich 200. narodnin.

Wóspork. Před něhdže 60 připosłucharjemi na přepjelnjenej žurli tudyšeje radnicy přednošowaše Trudla Malinkowa wutoru, 22. měrca, wo fararju Janu Kilianu. Před wjac hač połdra lěstotkom bě wón w tudyšej kónčinje, w bliskich Kotecach a Wukrančicach, z fararjom był. Přednošk wotmě so runje na dnju 200. narodnin Kiliana, kotryž bě so 22. měrca 1811 w Delanach pod Čornobohom narodzil.

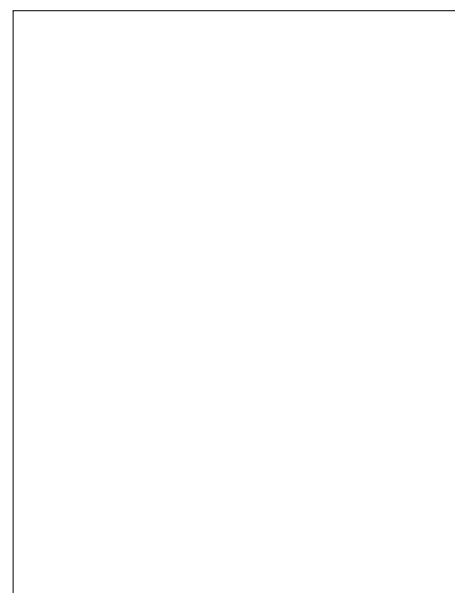
Zhorjelc. Na 3. krajnej wustajeńcy „Via regia“, kotraž so lětsa w Zhorjelu wotměje, budu tež serbske stawizny zastupjene. Serbski institut w Budyšinje přewostaji ze swojich wobstatkow drohotnej knize ze 17. lěstotka: „Postwitzscher Tauff-Stein“ wot Budestečanskeho fararja Michała Frencla a „De originibus linguae Sorabicae“ wot jeho syna Abrahamu Frencla, kotryž bě duchowny w Šunowje za Lubijom. Ze serbskimaj eksponatomaj ma so na to skedzbnic, zo wjedžeše wikowanska dróha Via regia tež přez serbski kraj.

Dary

W februaru je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 100 eurow a 50 eurow a za Pomhaj Bóh 120 eurow, 42 eurow, 22 eurow a 17 eurow. Bóh žohnuj dary a daricelow.

Spominamy

Před 100 lětami, 20. apryla 1911, zemře w ameriskim Nanticoke w staće Pennsylvania farar **Daniel Lauček.** Narodzeny 1846 jako syn fararja w Rimawskej Pili w Słowakskej sta so wón tehorunja z duchownym. Dokelž w domiznje farske městno njedosta, přińdže z posrědkowanjom Arnošta Muki do Łužicy. 1885 poskići so sakskej krajnej cyrkwi za službu mjez Serbami, zloži před konsistorstwom w Drježdžanach pruwowanje wólbokmanosće a poda so do Hodžija, zo by w serbskim předarskim seminarje pola fararja Imiša serbsce wuknył. Po tym přebywaše dlěši čas pola fararja Jurja Jakuba na Njeswačanskej farje, hdžež so w serbsčinje a němčinje wukmani. Prawe farske zastojnstwo pak njenamaka. Tak wupomha nachwilnje we wšelakich serbskich wosadach, kaž w Hodžiju, Budestecach, Njeswaćidle, Wóslinku a Minakale. Skónčnje powołachu jeho 1889 za wikara do Łupoje, hdžež bě so 1879 cyrkej natwarila, kotraž so dotal z Minakala zastarowaše. Tak bu wón přeni duchowny młodeje Łupjanskeje wosady na jeje puću k zesamostatnjenju. W tutym času bě tež z člonom Maćicy Serbskeje. Trajnu domiznu pak farar

Lauček we Łužicy njenamaka, 1893 poda so chorowatosće dla na wotpočink a wupućowa do USA. Tam služeše jako farar mjez swojimi ewangelskimi krajanami, kiž běchu ze Słowakskeje wupućowali. T.M.

Přeprašujemy

03.04. Laetare

- 10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

09.04. sobota

- 15.00 wosadne popołdnje w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa na Rehefeldskej (sup. Malink)

11.04. pónđzela

- 14.00 wosadne popołdnje pola Kowarjec we Wujezku pola Wósporka (sup. Malink)

21.04. zeleny štwórtk

- 17.00 dwurěčna nutrnosć na Horach pola Patokec (farar Nagel)

22.04. čichi pjatk

- 09.00 kemše z Božim wotkazanjom w Rakcach (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
14.30 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)

24.04. 1. dzeń jutrow

- 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

01.05. Quasimodogeniti

- 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)

08.05. Misericordias Domini

- 10.00 konfirmaciske kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čišć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.